

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ

MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM

BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: AUT. 505—97. — MŰSZAKI ÜGYEK BEN J. 454—48.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBÍZÁSÁBÓL

A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR

M. KIR. POSTATANÁCSOS.

TÁRSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF

M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK.

A m. kir. posta műszaki berendezéseinek felujítása és fejlesztése a világháború után.*

Irta: KOL FERENC h. államtitkár.

Le renouvellement et le développement des installations techniques de la poste roy. hongroise après la guerre mondiale. Par François Kol, Sous-secrétaire d'Etat. L'auteur expose par gros traits le travail avec lequel l'Administration des Postes roy. hongr. a levé sur un niveau moderne ses installations techniques, en assurant le développement de l'industrie hongroise et l'existence des milliers d'ouvriers.

Construction de centrales téléphoniques nouvelles. Automatisation du service téléphonique. Comptage par pièce des conversations locales. Pose de câbles. Centrales rurales. Création de centrales CB. Service radiotélégraphique. Construction de la station radiophonique et du Studio. Acquisition de wagons-poste, d'autobus et d'autres véhicules. Construction et achat d'hôtels de poste nouveaux.

A világháború romboló hatását a hadviselő felek hírszolgálati berendezései sem kerülték el. Köztudomású, hogy a gyengeáramú elektrotechnika fejlődésének éppen a világháború emberfeletti hírszolgálati követelményei adtak oly hatalmas lökést, melynek következtében még ma is bámulatraméltó lépésekkel halad előre, úgyhogy az elérhető eredményeket ma még nem is sejtjük. A háború alatt elért vívmányok azonban kizárólag a háború szolgálatában álló hírszolgálati berendezéseken érvényesültek, ezek pedig már ideiglenes jellegük miatt is alig voltak a háború megszűnte után a békés hírszolgálatba átvehetők és különösen nem azokon a helyeken, ahol létesültek.

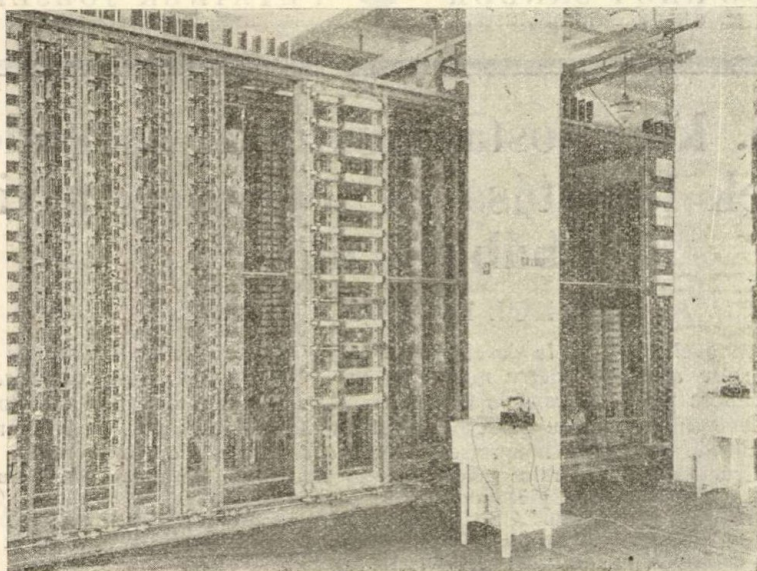
Maradt tehát tulajdonképpen csak maga a háború alatt erősen kifejlődött tudományág, melynek követelményei voltaképpen inkább súlyosbították a táviró- és távbeszélőberendezések tulajdonosai szá-

* Megjelent a „Technika” 1930. évi 2. és 3. számában.

mára azt az amúgy is súlyos feladatot, hogy a békebeli állapottal szemben a szó szoros értelmében roncsnak tekinthető berendezéseiket minél előbb a háború után csakhamar rohamosan kifejlődött konjunkturális üzleti élet türelmetlen követelményeit kielégítő, üzempépes állapotba helyezték.

A m. kir. posta feladata ezen a téren még súlyosabb volt, mert tőlünk a háború alatt teljesen tönkre nem ment műszaki berendezések nagy része Romániába került.

A feladat súlyos volta azonban még nagyobb tetterőre sarkalta a magyar posta mérnöki karát, mely azonnal hozzálátott a munkák megkezdéséhez. Azok megindítását gondos külföldi tanulmányok, részletes elméleti és gyakorlati ismeretek szerzése és a hazai viszonyok gondos mérlegelése előzte meg, aminél nem lehetett figyelmen

1. ábra. A „Krisztina“ automata-központ részlete.

kívül hagyni a mindinkább tért hódító racionalizálási törekvéseket sem.

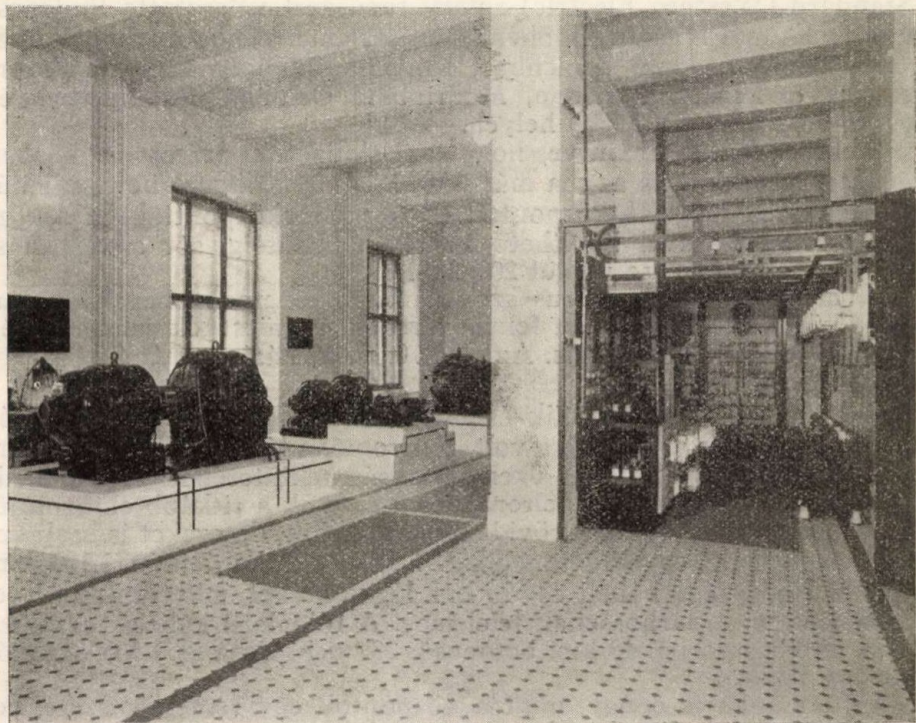
Az alábbiakban ismertetjük vázlatos vonásokban azt a munkát, melyet a m. kir. posta e feladat teljesítésében kifejtett s amellyel a műszaki berendezéseit nemcsak a mai — dicsekvés nélkül mondhatjuk — korszerű szintre emelte, hanem az arra fordított nagyszámú beruházások révén a magyar iparra is rendkívül temékenyítőleg hatott, sok magyar iparvállalat fejlődését és a munkások ezreinek megélhetését biztosította.

*

Az 1888. évben Puskás Tivadar által szerény keretek között életre hívott budapesti távbeszélő az évek folyamán a fejlődés különböző fázisain átesve, Budapest valóságos idegrendszerévé nőtte ki magát,

mely nélkül a főváros gazdasági élete ma már el sem képzelhető. A háború végén már 24.000 előfizetője van.

A hiányos fenntartás és a háborús évek kényszerítő körülményei folytán rendszertelenül és ötletszerűen végzett fejlesztési munkák következtében az egész berendezés nagyon betegen került ki a háborúból. A hálózat tele volt nagy részben elrozsdásodott vashuzalokkal, túlterhelt tetőtartókkal és sem az áramvezetés, sem a stabilitás szempontjából már nem felelt meg. A központok befogadóképességük határán voltak, a Teréz központ pedig már teljesen elhasznált állapotban volt.

2. ábra. A „Krisztina“ automata-központ erőáramú gépei és kapcsolótáblájának szerelési oldala.

Uj távbeszélőközpontokat kellett tehát építtetni. Mivel pedig a három (Teréz, József, Lipót) manuális központtal már eljutottunk a manuális rendszerrel elérhető fejlődés határára, a mechanizálás és racionalizálás szelleme a teljes automatarendszer választását diktálta. Ennek előnyei — amint azt ma már tapasztalatból is tudjuk — elvitathatatlanok. A kapcsolásoknál a manuális rendszerben el nem kerülhető emberi tévedések itt már csak az előfizetőnél fordulhatnak elő, mert ő maga kapcsol magának. A berendezés többi részében csak az emberi idegektől és kimerültségtől független géphibák és hálózati hibák történhetnek, melyek a technika mai állása mellett jól meg-

épített és fenntartott berendezésben minimumra szoríthatók le. Az üzemi költség lényegesen kevesebb, mint a manuális rendszerben. A központok számának szaporodása nem növeli meg a kapcsolási szolgáltatást és az előfizetőnek nem okoz több tennivalót annál, mint mikor saját központjában kapcsolt előfizetőt hív fel. A központokkal és mellékközpontokkal az előfizetők súlypontjába, azok közelébe mehetünk és ezzel a vezetékhalózatban nagy megtakarítás érhető el, amivel elensúlyozhatjuk az automataközpontok gépi berendezéseinek a manuális berendezésénél drágább voltát.

Az üzemben lévő többféle rendszer beható tanulmányozása és a beérkezett ajánlatok lelkiismeretes átvizsgálása alapján a m. kir. posta a Standard (Western Electric) rotary rendszert választotta Budapest számára. Ez már abban az időben kifogástalanul működött többek közt Brüsszelben, Hágában, Zürichben, Kopenhágában és ezt a rendszert fogadták el később Párisban, Madridban, Oslóban, Bukarestben és még számos Európán kívüli helyen.

A berendezést, tekintve, hogy az előfizetők száma időközben szépen szaporodott és az ma már 44.000, 70.000 előfizető befogadására rendeltük meg 6 főközponttal és 10 mellékközponttal. Ez a központok szaporításával bővíthető 100.000 előfizetőig, sőt a választási fokozatok megnövelése nélkül 200.000-ig.

A budapesti automatikus szolgálatba fokozatosan bevonjuk Budapest körül 15 km. körben fekvő városok és községek jelenleg még különálló telefonhálózatait is. Az első 70.000-es hálózat már 8 községre fog kiterjedni.

Egyidejűleg megterveztük és megkezdtuk a hálózat bővítését és átépítését is. Itt is rátértünk a volt, túlnyomóan légvezetékes rendszerrel a stabilitás és általános üzembiztonság tekintetében sokkal kedvezőbb földalatti és fali kábelrendszerre és csak a ritkább előfizetőjű, külső kerületekben építünk rövid légvezetéseket, de ezeket is csak kevéssé megterhelt, egylábú tartókkal. Eddig a háború után 1.100 km. nagy- és kisegységű kábelt és 925 km. légvezetékét építettünk már be, ami 42.568 km. érpárhossznak felel meg. A földalatti kábelek számára 14 km. tömbcsatorna, 48 km. betoncső, 237 drb. akna és 1.535 elosztószekrény épült.

Ez a munka is épűgy, mint a központok egy részének szerelése, még folyik és a kettő együtt nyer majd befejezést.

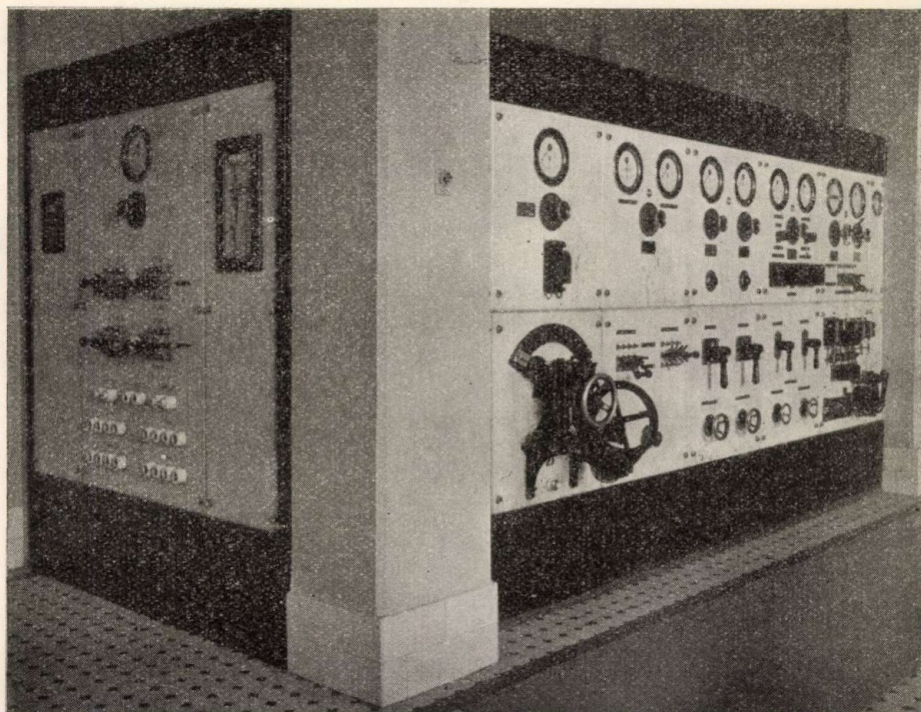
Az automatikus távbeszélőszolgálat bevezetése előtt meg kellett teremteni az áramkörök üzembiztonságán kívül annak egy másik elengedhetetlen előfeltételét. Át kellett térni az elavult és igazságtalan átalányos díjszabásról a beszélgetésenkénti díjszabásra, mert csak így lehetett a központok gépberendezését pontos számításokkal méretezni.

Az automatizálás tempóját a gyártás és a szerelés előrehaladása, valamint a hálózat átépítésének a rendelkezésre álló hitel által sajnos mérsékelt tempója diktálta.

Először üzembe vettük rövid időközökben egymásután a régi Teréz központ egyidejű megszüntetésével a 10.000-es *Belváros*, a 10.000-es *Teréz* és a jelenleg már 8.000-es *Krisztina* főközpontokat a Krisztinához tartozó és összesen 3.000 előfizető befogadására képes *Vár*, *Óbuda*, *Svábhegy* és *Zugliget* mellékközpontokkal együtt. Ezzel

már összesen 31.000 előfizető befogadására alkalmas, automatikus berendezéssel rendelkezünk. A következő lépés az elmúlt év december 14-én történt, amikor a *Lipót* manuális központ helyett nyitottuk meg a *Lipót* automata központot *Ujpest* mellékközpontjával együtt újabb 5.000 állomás befogadására alkalmasan.

Hátra van még a megrendelt 70.000-es berendezésből a *József* manuális központ megszüntetése és a helyébe lépő újabb 10.000-es *Teréz*, a 16.000-es *József* és a 3.600-as *Lágymányos* központok, valamint a *Zugló*, *Kőbánya*, *Kispest*, *Pesterzsébet* és *Budafok* mellékközpontok megnyitása. Ezek is már nagy részben szerelés alatt vannak és re-

3. ábra. A „Krisztina“ automata-központ kapcsolótáblájának kezelési oldala.

mélhető, hogy az egész megrendelt 70.000-es berendezés 1931. évben üzembe lesz helyezhető, amikor az egész budapesti távbeszélő és vele együtt még 8 környékbeli város és község távbeszélője is egységes és teljes automata szolgálatban fog részesülni.

Az átkapcsolások a manuálisról az automatikus szolgálatra az eddig Európában még nem tapasztalt, oly tökéletes simasággal mentek végbe, hogy arról az itt járt angol szakemberek is teljes elismeréssel nyilatkoztak. Ez a legkisebb részletekig ment gondos előkészítésnek és a posta-, valamint a gépi berendezések gyártásával és szerelésével megbízott cég mérnökei szoros, harmonikus együttműködésének köszönhető.

Sajnos, anyagi eszközök hiányában az átkapcsolásokkal nem tudjuk az előfizetők szaporodását követni és a kábelhálózat elégtelen volta arra kényszerítette a postát, hogy a manuális területeken kiegészítő manuális központok létesítésével elégítse ki átmenetileg az igényeket. Ilyen volt a már megszűnt *Ujpest* és ilyenek ma még a lágymányosi, zuglói és kőbányai kis központok.

A budapesti helyi távbeszélő szolgálat átalakításával párhuzamosan átalakítottuk a budapesti interurbán távbeszélő szolgálatot is. Ez ugyan természeténél fogva továbbra is manuális szolgálatot végez, de a legújabb műszaki és kezelési követelményeknek megfelelő kapcsoló-szekrényeken.

*

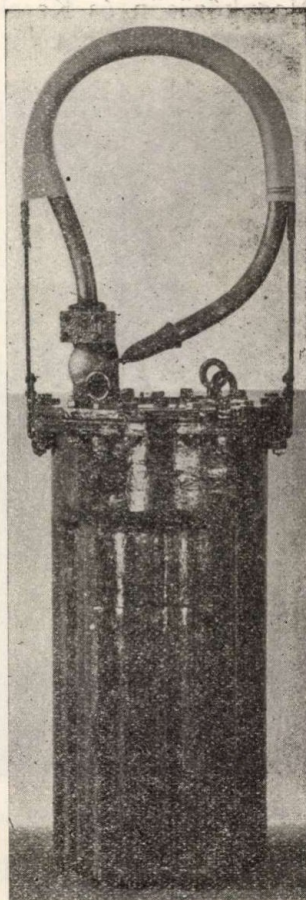
4. ábra. A budapesti interurbán távbeszélő-központ.

A távbeszélőtechnika rohamos fejlődése egy rövid évtized alatt lehetővé tette, hogy a föld bármely pontja távbeszélővel elérhető legyen. Amióta az elektroncsövet a beszéd erősítésének szolgálatába állították, a távolság már nem akadály a távolsági beszélgetésnek. Ennek ma már csak szervezési és főleg pénzügyi akadályai lehetnek.

Az európai távbeszélő igazgatások is csakhamar tudatára ébredtek ennek és az egységes európai nemzetközi távbeszélő szolgálat megszervezése és műszaki feltételeinek megállapítása céljából már 1924-ben egy távbeszélő technikusokból álló bizottságot küldtek ki, mely azóta évenként üléseket tart és határozataival tanácsokat ad az igazgatásoknak. A m. kir. posta kezdettől fogva képviselteti magát ebben

a bizottságban és a magyar távbeszélő újjáépítésénél e bizottság határozataihoz alkalmazkodott.

Már 1926-ban megrendeltük a Budapest—bécsi, illetőleg a Budapest—pozsonyi távolsági távbeszélő kábelt, mely megfelelően páncélozva és teljesen földbe fektetve Budaörs, Bicske, Bánhida és Nagyigmánd községeken, Győrön és Magyaróváron át haladva, Mosonszolnok közelében Albert—Kázmérnél csatlakozik az osztrák és Magyaróváron elágazva, Oroszvárnál csatlakozik a csehszlovák kábelhálózathoz.

5. ábra. A távolsági kábel egy pupincséve-fazeka beépítés előtt.

A kábel hossza: Budapest és Magyaróvár közt 81 érnéggyessel 163 km., Budapest és az osztrák határ közt 52 érnéggyessel 21 km., Magyaróvár és csehszlovák határ közt 32 érnéggyessel 27 km., összes hossza 211 km.

A kábelhez erősítő állomásokat építettünk Budapesten, Bánhidán és Győrött.

E kábel üzembevételével Magyarország belépett a nyugateurópai

nemzetközi távbeszélőforgalomba, mely azóta a nehéz gazdasági helyzethez viszonyítva, elég szépen fellendült. Ma már ennél is tovább vagyunk, mert az Északamerikai Egyesült-Államokkal, Kanadával, Cubával és Mexikóval is távbeszélő összeköttetésben vagyunk, a tengeren át egyelőre még csak drótnélküli összeköttetés útján, de rövid időn belül ez is kábellel lesz megoldható.

Hogy a nyugatról keletre és délre Magyarországon szükségképpen átmenő nemzetközi távbeszélőforgalom útját biztosítsuk, de a belföldi távbeszélő érdekében is, a távolsági kábel fektetését folytattuk Budapesttől Ceglédén, Nagykőrösön és Kecskeméten át Szegedig és Ceglédén ebből elágazva Szolnokon át egyelőre Szajolig.

6. ábra. Az újpesti postaépület. Tervezte: Sándy Gyula műegyetemei ny. r. tanár.

Ennek a kábelnek összes hossza 225 km. Budapest és Cegléd közt 90 érnéggyessel 68 km., Cegléd és Szeged közt 62 érnéggyessel 117 km., Cegléd és Szolnok közt 30 érnéggyessel 31 km., Szolnok és Szajol közt 24 érnéggyessel 9 km.

Erősítő állomások van ebben a kábelben Ceglédén, Kiskunfélegyházán és Szegeden.

A nagy anyagi áldozatok árán létesített távolsági kábeleket természetesen nemcsak a nemzetközi, hanem a belföldi távbeszélőforgalomnak is szolgálatába állítottuk. Erre a célra át kellett építeni és fel kellett újítani a háború alatt leromlott és a mai műszaki követelményeket amúgy sem kielégítő országos légvezetékhalózatot.

Erre a nagyszabású munkára ugyan nem volt költségfedezet, de szerencsére rendelkezésre állott a kábelfektetések folytán feleslegessé vált és lebontott értékes légvezetékanyag.

A légvezetékhalózat átépítését éveken át felvett részletes forgalmi statisztika és ennek alapján gondos forgalmi tanulmány és az említett nemzetközi bizottság határozataiban megállapított műszaki és forgalmi feltételeknek (csillapítás, indukciómentesítés stb.) megfelelő részletes tervek kidolgozása előzte meg. Az áramkörök gazdaságos kihasználása érdekében új támszerkezetszabványok készültek, melyek amellet, hogy nagyobb üzembiztonságot nyújtanak, kifogástalan mű-áramkörök alkotását biztosították és ezzel egy csapással csekély költséggel lényegesen szaporíthatták az áramkörök számát.

Ezek a munkák az ország dunántúli részén már befejezést nyertek. Az itt elért előnyök jellemzésére megemlítjük, hogy a Dunántúl budapesti összeköttetéseiinek számát 17-ről 37-re sikerült emelni és ezen a területen az áramkörök hossza 1.370 km-rel szaporodott. Az országos hálózat többi részének átépítése folyamatban van és ebben az évben azt is befejezzük.

Ezzel egyidejűleg a vonalvizsgálatot is új alapokra helyezzük. A posta mérnökei által szerkesztett vizsgálóváltók a vezetékek állandó elektromos mérését fogják lehetővé tenni, mi a hibák gyorsabb megállapítását és behatárolását és a fenntartó személyzet jobb kihasználását fogja biztosítani.

A távbeszélőszolgálat automatizálását a vidéken is megkezdjük. Már megrendeltük Szeged, Pécs és Debrecen városok számára a teljes automataközpontokat. Az első kettő már ez év őszén üzembehelyezhető lesz. A kis és legkisebb központok automatizálásának a terve a mi különleges viszonyainknak megfelelően elkészült. Ez az ú. n. falusi (rural) automatatelefon egy csapásra lehetővé fogja tenni, hogy az egész országban az annyira óhajtott teljes nappali-éjjeli távbeszélőszolgálatot biztosítsuk. A szükséges összeg rendelkezésre áll és az egész munka 1934-ben befejezhető. A próbaberendezést már ebben az évben üzembe vesszük. Mintegy 1.300 ily kis központ sokezer előfizetővel kap automata-szolgálatot, melyek mintegy 50 manuális C. B. rendszerű gócponti központ útján jutnak az országos hálózattal összeköttetésbe.

A vidéki városok távbeszélőberendezései époly leromlott állapotban kerültek ki a háborús időkből, mint a budapesti. A kapcsolószekrények elavultak és a hálózatok befogadóképességük határáig megtelek. A felújítást itt is a modern forgalmi és műszaki igényeknek megfelelően végeztük és végezzük.

A helyi telep (L. B.) rendszerű központok helyett központi telepes (C. B.) központokat állítottunk fel teljesen átszerkesztett új interurbán munkahelyekkel. A C. B. kapcsolószekrények építésénél felhasználtuk a Budapesten lebontott szekrények még használható és kijavított alkotórészeit. Nagyobb C. B. központok létesültek ily módon Baján, Békéscsábán, Hódmezővásárhelyen, Szombathelyen, Nagykanizsán, Nyíregyházán, Kaposvárott és Győrben összesen 7.300 előfizető befogadóképességgel. Ezekén kívül tervbe van véve még 15 városban és községben egyenkint 300 előfizető befogadására alkalmas C. B. központ.

Uj, teljesen magyar szabványokat szerkesztettünk a kisebb távbeszélőközpontok kapcsolószekrényei, a távbeszélő előfizetői készülékek és készülékbiztosítók számára. Az újonnan felállított központokat már ezekkel szereltük fel.

A helyi hálózatok újjáépítésénél és fejlesztésénél vidéken is tért hódított a földalatti kábel és a teljes földalatti és fali kábelrendszer. Itt a légkábeleket is nagymértékben használatba vettük és erre a célra új építési rendszert vezettünk be. Tűzmentes biztosítószekrényeket és kábelelosztókat szerkesztettünk és építettünk be.

*

7. ábra. A ceglédi postaépület. Tervezte: Gyenes Lajos építész-mérnök.

A távirót fiatalabb testvére, a távbeszélő különösen az európai, aránylag kisebb távolságú hírszolgálatban mindinkább háttérbe szorítja és ennek következtében a táviróüzem Európában ma már az önköltséget sem fedezi. Ezért a táviró racionalizálására a táviróigazgatások egy külön nemzetközi tanácsadó bizottságot alkottak, melyben a magyar posta is tevékenyen részt vesz.

Hogy ezt az üzemet minél előbb gazdaságosabbá tegyünk, megkezdjük a táviratozás céljaira a távbeszélőáramkörök felhasználását, ami a külön táviróvezetékeket feleslegessé fogja tenni. Bevezettük a hallás útján való táviratvételt, a vevénynélküli táviratkézbizsítést és kiterjesztettük a táviratoknak telefon útján való feladhatását. A gépi berendezéseket tökéletesítettük és primár-elemek helyett helyben

tölthető akkumulátorokat alkalmaztunk. Az emberi munkaerő gazdaságosabb kihasználása érdekében a többvezetékes táviróhivatalokban magyar mérnök által szerkesztett ú. n. koncentrációs váltókat szereltünk fel, melyek mindegyik munkahelyén az összes befutó vezetékek multiplikálva vannak, úgyhogy mindegyik munkahely az összes vezetékekbe beléphet, sőt két vezetéket egymással össze is kapcsolhat, amivel a táviratok tranzitálását kerülhetjük el.

Lényegesen csökkentette, de nem szüntette meg a táviróüzem deficitjét a rádió-távíró hírszolgálat. Ennek gazdaságos voltán felül egy másik megbecsülhetetlen előnyét a vezetékes távíró felett tapasztaltuk különösen a háborúban, mikor az ellenséges országokon túl csak a rádió útján tudtunk a semleges és velünk szövetséges országok-

8. ábra. A balatonfüredfürdői postaépület.

kal levelezni. Ezen az úton az egész háború alatt Madriddal és Szófiával állandó összeköttetésben voltunk.

Ez a tapasztalat indította a magyar postát arra, hogy a háború után azonnal megkezdte a háborúból megmaradt csepeli 5 Kw.-os adóállomásnál lényegesen nagyobb rádió-távíró adóállomás építését Székesfehérvárt, melyet 1924-ben helyezett üzembe.

Ezen az állomáson egy 10 Kw-os lámpaadó és egy 50 Kw. teljesítményű gépadó van. Az előbbi 4750 m., az utóbbi 8080 m. hullámhosszon dolgozik az európai viszonylatokban. Az állomás 85 kat. hold területen épült és antennarendszerét két parallel kapcsolt félernyő antenna és egy tetőantenna alkotja két 150 m magas toronnyal.

Az adóállomással egyidejűleg Tárnok község határában vevőállomás épült 10 keretvevő és két rövidhullámú antennavevővel. Ugy

az adás, mint a vétel a budapesti központi táviróhivatalban levő rádióüzemközpontból történik, melyet Csepellel négy kábelvezeték, Székesfehérvárral három légvezeték s a tárnoki vevőállomással kilenc kábelérpár köt össze. Az eleinte alkalmazott kéziadást és hallásutáni vételt rövidesen már géptáviróüzem váltotta fel, úgyhogy most már a rádió-táviróüzem lebonyolítása kizárólag gépekkel történik. E célra szolgálnak a Creed-rendszerű lyukasztó-, adó-, vevő- és nyomtatógépek, a Creed- és Siemens-rendszerű undulatorok és speciális írógépek. Időközben a csepeli 5 Kw. adóállomást is teljesen átépítettük.

Ma már a szomszédos országokon túl terjedő táviróforgalmunkat kizárólag a rádiótáviróval bonyolítjuk le, a meglevő légvezetéseket pedig csak tartaléknak és kisegítésre használjuk.

A legutóbbi évtized legnagyobb horderejű alkotását: a rádió-

9. ábra. A bajai postaépület. Tervezte: Medgyasszay István műegyetemi m. tanár.

hírmondót (broadcasting) is kellő időben állította a posta a kultúra szolgálatába. Az első ily adóállomást 1925-ben Csepelsziget északi csúcsánál állította fel. Ez Telefunken-rendszerű 2 Kw. lámpa teljesítményű adó volt, amelyet rövid idő múlva egy 3 Kw. teljesítményű modernebb adóval cseréltünk ki. A közönség páratlan érdeklődése és az adótechnika gyors fejlődése nemsokára egy modernebb és nagyobb teljesítményű adóállomás felszerelését tették szükségessé. Ezért 1928-ban Lakihegyen üzembe helyeztük az új, ugyancsak Telefunken-rendszerű 20 Kw teljesítményű adót, amely lehetővé tette, hogy az ország területének 80 százalékában, sőt helyenként az ország határán túl is detektoros készülékkel hallgassák a magyar rádióhírmondót. Ezt kiegészítőleg egy új, a korszerű követelményeknek minden tekintetben megfelelő stúdió létesült Budapesten. Berendezése és felszerelése bármelyik európai stúdióval kiállja a versenyt. A posta törekvését,

hogy a rádióhírmondó színvonalát a legmodernebb színvonalra emelje, siker koronázta. Igazolja ezt az a tény, hogy az engedélyes magyar rádióelőfizetők száma ma már a 290.000-et meghaladja.

*

A járművek terén a m. kir. posta talán még elszomorítóbb állapotban került ki a háborúból, mint a távbeszélő és táviró terén, mert a háború kíméletlen kocsihasználata következtében teljesen tönkre nem ment mozgópostakocsik és gépkocsik közül a legnagyobb rész külföldre került és csak a használhatatlan járművek maradtak itthon.

Mihelyt tehát arra mód kínálkozott, azonnal megkezdtek a járművek pótlását is. 1923. évtől kezdődőleg beszereztünk 126 benzínüzemű gépkocsit. Ezek közt megemlítjük a 47 Rába típusú autobuszt, a személyszállító forgalom lebonyolítására, 14 Fejes típusú és 12 Mág típusú levélgyűjtő gépkocsit és 38 drb motorkerékpárt. Beszereztünk ezenkívül még 35 drb. csomagszállító elektromobilt is. Most még megrendelés előtt áll 78 drb. postai gépkocsi.

Az autobuszok segítségével lehetővé vált a közúti postajáratok gazdaságos kihasználása és a vasutak által nem érintett helyek közt a személyszállító forgalom lebonyolítása. Az autobuszjáratok további fejlesztése tervbe van véve, amennyiben az gazdaságosnak bizonyul. Jelenleg 16 rendes és 5 rendkívüli autobuszjáratunk van 493 km. hosszú útvonalon. Ezeket 46 gépkocsival látjuk el 2517 km. napi átlagteljesítménnyel.

Az autópark elhelyezésére és javítására szolgáló járóműtelep a Kőbányai-úton csak ideiglenes volt. Ezért erre a célra az Egressy-úton új helyiségeket létesítettünk a műhely- és kocsivezető személyzet egy része számára szükséges lakásokkal együtt. A műhelyeket modern szerszámgépekkel szereltük fel.

A mozgópostakocsiparknak felújítását is megkezdtek 1925-ben és azóta beszereztünk már 10 drb. 4 tengelyes favázaz és 66 drb. 4 tengelyes vasvázaz, a legújabb igényeknek megfelelő és villamosvilágítással ellátott postakocsit. Ezt a beszerzést folytatnunk kell, mert még mindig futnak 40—50 éves mozgópostakocsik, melyek a felemelt vonatsebességet már alig bírják el.

*

A létesített műszaki alkotások kifogástalan elhelyezése és egyéb postai célok érdekében a magasépítési munkákat is sürgősen meg kellett kezdeni. Hogy az épületek a műszaki berendezések számára a kellő időben rendelkezésre állhassanak, a postavezérgazgatóság magasépítési és gépészeti osztályát meg kellett erősíteni és ezenkívül több magánépítésmérnöknek is tervezési és művezetői megbízást kellett adni. A postaházak építési bizottsága úgyszólván permanenciában volt.

Különösen súlyos feladat volt az építkezés az inflációs időben, amikor az árak napról-napra változtak. Az infláció idejében kezdődött meg a székesfehérvári és tárnoki rádióállomások, majd később a lakihegyi rádióállomás építése és ezzel egyidőben a budapesti automatikus központok első épületeinek az emelése: a budai postapalota,

Zugliget, Svábhegy és Óbuda alközpontok épületei, továbbá az Egressy-úti járóműtelep.

A vidéki postahivatalok és azok alkalmazottainak elhelyezési kérdése szintén megoldásra várt, mert igen sok hivatal bérelt helyisége már nem felelt meg és a felmondások veszélye is fenyegetett. Ezért Baja, Békéscsaba, Győr 2., Győr 1., Cegléd 1., Gyöngyös, Kaposvár, Makó, Mohács, Nagykanizsa, Szombathely, Ujpest, Vác és Zalaegerszeg kincstári postahivatalai részére új épületeket emeltünk.

A lakásínség nemcsak a városokban, hanem kisebb vidéki járási központokban is fellépett. Ezért nagyobb postamesterségek kincstári épületekben való elhelyezésének a szüksége merült fel, mert a rövid időre köthető bérleti szerződések lejártával a távbeszélő- és táviróberendezések többszöri átköltözésének költsége jelentékeny összeget rótt volna a postára. Ezenkívül az új határállomásokon az utazóközönség igényeinek kielégítése céljából szintén kellett postaépületeket emelni. Ilyen körülmények következtében létesültek postai épületek a következő helyeken: Balatonfüred, Balatonlelle, Békés, Berettyóújfalu,

10. ábra. A nyíregyházi helyi- és interurbán távbeszélő-központ.

Csenger, Csorna, Csurgó, Döbrököz, Érsekivadkert, Forróencs, Gödöllő, Gyöngy, Hegyeshalom, Hidasnémeti, Kenderes, Komárom 2., Kunágota, Kunbaja, Lökösháza, Nagyszénás, Nyiradony, Örkény, Szeghalom, Ukk.

A távkábel erősítő állomásai részére Győrött, Bánhidán és Kis-kunfélegyházán emeltünk új épületeket. Majd felépültek a Lipót és Ujpest automataközpontok házai. Folyamatban vannak a Zugló és Lágymányos automataközpontok építkezései, a debreceni postaigazgatóság palotájának, a kecskeméti, nagykovácsi, keszthelyi és szolnoki postaházak építése. Ez az építési tevékenység eddig kereken 580.000 köbméter beépített köbtartalmat és kb. 340.000 munkanapot jelent. Ezenkívül a szegedi postaigazgatóság, valamint 17 kincstári postahivatal és 40 postamesterség részére vásároltunk házakat és azokat a szolgáltatás igényeinek megfelelően átalakítottuk.

*

A m. kir. posta a felsorolt beruházási és újjáépítési munkákra a háború óta eltelt 10 évben 121,538.000 pengőt fordított. Ez az összeg abszolút számban némelyeknek talán kevésnek látszik, de határozot-

tan sok, viszonyítva megcsonkított hazánk területéhez és ahhoz a kis mérnöklétszámhoz, melynek a végzett munkák tervezésével és végrehajtásával meg kellett küzdenie, de amint az eredmény bizonyítja, egyelőre elég is volt ahhoz, hogy Magyarországot a posta műszaki berendezései nézőpontjából is az egész világ Nyugat-Európához tartozónak tekintse.

Nem megvetendő az az eredmény sem, hogy csekély hányad kivételével — melyet rádiógépek és néhány szerszámgép beszerzésére kellett fordítani — az egész összeg hazai iparvállalatok és iparosok pénztárába folyt be és a munkanélküliség enyhítésére nem csekély befolyással volt.

Viszont el kell ismernünk azt a dícséretreméltó tényt, hogy iparvállalataink is mindent elkövettek, hogy a modern technika színvonalán álló minden tárgyilagosságot elviselő berendezéseket és szerelvényeket szállítsanak, sőt nem riadtak vissza attól sem, hogy az országban eddig elő nem állított berendezések gyártására teljesen újon-

11. ábra. A „Lipót“ automata-központ épülete.
Tervezte: Tichl György, p. műsz. főigazgató.

nan rendezkedjenek be. Ebben a tekintetben ki kell emelnünk a Standard Villamossági rt., a Felten és Guillaume kábelgyár rt. és a Siemens-Schuckert kábelgyár rt. érdemeit. Az első a budapesti automata központok berendezését és a Budapest—szegedi távolsági kábel pupincsévezetéseit és erősítő állomásait majdnem 100 százalékgig itthon állította elő, a két kábelgyár pedig az összes lefektetett távolsági kábelek előállítására szintén teljesen újonnan rendezkedett be és azokat teljesen itthon gyártotta.

Mind a hárman gyártmányaikkal elérték, sőt túlszárnyalták a már évek óta ezen a téren dolgozó külföldi gyártmányainak jóságát. Ezt az itt járt külföldi szakemberek maguk kénytelenek voltak elismerni.

Nem hagyhatók megemlítés nélkül az Ericsson magyar villamossági rt. és a Telefongyár rt., mely cégek a Standard magyar villamossági részvénytársasággal együtt a magyar táviró és távbeszélőközpontok és készülékek új szabványainak megtervezésében és szállításában vettek tevékeny részt.

A mozgópostakocsik szállítását a Ganz és a Danubius gyár rt. és a Magyar Vagón- és Gépgyár rt. végezték kifogástalanul.

Foglalkoztatott a posta az említett cégeken kívül még egy sereg kisebb-nagyobb vállalatot is.

Ilymódon a hazai iparral karöltve, ésszel és karral elértük ma már azt, hogy vannak műszaki berendezéseink, melyeket a nyugati külföldi szakemberek érdemeseknek tartanak arra, hogy megtekintésükre és tanulmányozásukra ide jöjjenek, vannak iparvállalataink, melyek a legmesszebbmenő műszaki és üzemi követelményeket kielégítő berendezéseket tudják előállítani és vannak mérnökeink, akik a berendezések rendelkezésében teljes elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkeznek, sőt a gyengeáramú elektrotechnika tudományos továbbfejlesztésében is derekasan kiveszik részüket, vannak végül talpraesett derék szakmunkásaink, kik érdemesek arra, hogy továbbra is kenyeret nyujtsunk nekik.

A m. kir. posta újjáépítése és üzemegyszerűsítései.*

Írta: CSATTH BÉLA, m. kir. postafőigazgató.

Sous le titre: „La reconstruction et les simplifications d'exploitation de la poste hongroise”, M. Béla Csatth, Directeur supérieur de poste roy. hongr., jette un coup d'oeil rétrospectif sur les pertes causées à la poste hongroise par la guerre et les révolutions, et décrit les différentes phases de la reconstruction entamée après l'entrée de l'armée nationale. Il expose l'histoire de l'assainissement et les résultats de la réduction des effectifs réalisés, titres divers. Ensuite il décrit la poste roy. hongroise, comme elle reprenait force en se renouvelant dans ses règlements et installations au fur et à mesure de l'augmentation du trafic. L'article s'occupe en outre des résultats de la réorganisation des associations créés dans le sein du personnel. Il démontre la pénible tâche du redressement moral et spirituel du personnel. Il donne une description détaillée des efforts faits par l'Administration en vue de simplifier l'exploitation, tendant à économiser du personnel, en simplifiant les modes de procédure dans toutes les branches de l'administration et du service exécutif, sans toutefois porter atteinte au rendement du travail ou aux intérêts justifiés du personnel.

A világháború szerencsétlen befejezését követő forradalom a m. kir. postát és annak a személyzetét sem hagyta érintetlenül. A forradalom eszközei a postát sem kimélték meg. Az a lélekizgatás, hogy a személyzetet igyekeztek túlzott jogok követelésére, politizálásra nevelni, a munkától tervszerűen elriasztani és bennük a felsőbbiséggel, tehát az államhatalommal szemben a bizalmatlanságot felkelteni és állandóan ébrentartani eredménnyel járt, noha a személyzetnek aránylag jelentéktelen hányada vett a forradalmi mozgalmakban tényleg részt. A forradalmárok mindegyike nagy hangon beszélt a munkáról, dolgozni azonban annál kevesebbet dolgozott; sőt ami a legnagyobb baj volt, a többit se engedte dolgozni. Mindenki a személyzet jóléti berendezkedésének kiépítésén munkálkodott, üzemeket, jóléti szervezeteket létesítettek; a postaszolgálat ellátása azonban szinte mellékes volt.

Közben a frontról tömegesen jöttek vissza embereink, kik az arc-

* Megjelent a Közgazdasági Értesítő 1930. évi 25. számában.